

DE OEHOE IN NEDERLAND

Sjef ten Berge

Omdat de mogelijkheid bestaat dat Nederland meer dan een recreatiegebied voor de oehoe aan het worden is, hadden we in Driebergen een lezing van Gejo Was-sink. Gejo heeft veel te doen met de Achterhoekse oehoes en de Münsterlandse families. Hobby's willen nog wel eens uit de hand lopen. Uit zijn boeiende lezing kwamen enkele bijzonderheden naar voren, die aanleiding zijn om ze hier te ver-melden.

Sinds de oehoe zichzelf als broedvogel herintroduceerde (St. Pietersberg ENCI-groeve 1997) nadert het aantal uilskuikens dat daar opgroeide inmiddels de der-tig. Wanneer de soort hier verdwenen is, blijkt nergens uit geschreven bronnen, maar archeologisch onderzoek in bouwputten van de Betuwelijn heeft bij Hardinx-veld oehoebotjes uit het Mesolithicum aan het licht gebracht. Ze waren er dus.

De introductie is niet beperkt gebleven tot Zuid-Limburg. Ook in de Achterhoek zijn inmiddels broedgevallen opgetekend. De bescheiden opmars vanuit België - een populatie van 30 paren in de Ardennen - en vanuit het Münsterland is te dan-ken aan een in de jaren zestig begonnen breed beschermingsoffensief bij onze oosterburen. De minder dan tien paar van 1965 zijn in Duitsland inmiddels drie-honderd paar geworden en de overstroom naar België heeft daar de eerder ge-noemde dertig paar afgezet.

Broedhabitat en leeftocht

De status van de oehoe als bosvogel is wankel. Zeker, in de bergbossen van de Alpen heeft hij zich weten te handhaven, maar eigenlijk blijkt het meer een soort van halfopen landschappen te zijn. Als broedhabitat is de steengroeve favoriet. Het Münsterland heeft er vele en soms ook nog voorzien van een plateau vlak vóór de richel of nis waar het nest ligt. Op dat platform kunnen de kuikens de eerste vier weken redelijk beschermd ronddartelen en hun prooien verorberen; reden waarom zo'n locatie het ideaal van elk oehoepaar is mits recreatiedruk, verkeer en jacht omgekeerd evenredig zijn met het beschikbare voedsel. Minder favoriet, maar zeker wel gewaardeerd, zijn zandgroeves. Ook hier geldt dat er nog wel wat randvoorwaarden zijn, maar steilwanden met enige onregelmatigheid, een platform en wat uitzicht zijn hoofdkenmerken. Tenslotte, als het halfopen landschap prooirijk is, kan er ook gebroed worden in een uitgebouwd buizerd- of kraaiennest. Voor de oehoebeschermers in Münster en wijde omgeving was dit laaglandvoorkomen zo ongewoon, dat ze pas na aandrang van buitenstaanders ook dit gebied gingen onderzoeken.

Het leeftocht verschaffen aan een standaard oehoegezin (ouders + 2 jongen) betekent in 7 maanden 276 kilo prooi leveren. Zo'n hoeveelheid betekent dat het ecosysteem een equivalent van 550 houtduiven moet opbrengen. Die houtduif staat aan de top van de prooijist met ruim 1450 (ander onderzoek) op 4000 onderzochte prooiresten. In de zomermaanden komt de uitgeputte en verdwaalde postduif van de wedstrijden met 700 stuks de houtduif wat verlichting brengen. Hiermee "beheersen" deze twee soorten bijna de helft van de menukaart. Op

plaats vijf (drie en vier zijn bruine rat en kraai) staat de egel met 250 exemplaren. Hoewel een flink deel van de egeljas buiten blijft, is het toch de vraag hoe de oehoe het klaarspeelt om braakballen vol met egelstekels zonder fatale slokdarmscheuringen naar buiten te krijgen. De egeljas zelf is getransformeerd tot een asbakje met de stekels onder. Dergelijke prooiresten zijn maar voor één interpretatie vatbaar: hier was hij. Ter afsluiting van het jachtrelaas: ook buizerd, ransuil, bosuil en torenvalk komen elk voor één procent om in de klauwen van de oehoe.

De jongen die van bovenstaande buit geprofiteerd hebben, kunnen evenwel niet direct tot koning van de steen-, zand- of bruinkoolgroeve gekroond worden. Zeventig procent sneuvelt voordat er al zwerfend een veilig nieuw verblijf met voldoende voedsel gevonden is. Zo zijn er in Nederland vanaf 1980 tot in 2008 35 oehoes dood aangetroffen. Omdat het eerste broedgeval zich pas in 1997 voerde en de slachtoffers gelijkmatig over de periode verdeeld waren, is het aannemelijk dat zwerftochten van honderden kilometers op zoek naar een nieuw gebied, geen uitzondering zijn.

Reislustige oehoes

De komende tien jaar zal over de omzwervingen van de oehoe meer bekend worden. Eind 2008 zijn de eerste Nederlandse jongen geringd. In Nord Rheinland was dat al langer praktijk. Meer nog dan met ringen en ook sneller hopen onderzoekers resultaten te boeken met satellietzenders.

De eerste twee rugzakzenders (45 gram) van het Britse Microwave Telemetry zijn in juni omgehangen. Eén Achterhoekse uil en één Zuid-Limburgse waren de pioniers. Via Argosatellieten worden de GPS-coördinaten gecommuniceerd naar een

grondstation en vandaar per e-mail naar de onderzoeksgroep. In augustus werd één zender, die te lang op dezelfde plaats bleef, via het grondzoekprogramma van de zender opgespoord. Dit jong was waarschijnlijk tijdens de jacht verongelukt tegen een raster van schapengaas. Overigens zijn afrasteringen van gaas of prikkeldraad, voor oehoes met hun 1,50 meter spanwijdte, een serieuze bedreiging tijdens het jagen.

Het tweede exemplaar, Jo genaamd, is na wat Limburgse verkenningen bij Brunsum de grens overgegaan. Via de site (www.oehoe.web-log.nl) is te volgen hoe zij over het landschap kruist en na kortere of langere uitvluchtjes na dagen weer terugkeert in het bruinkoolgroevengebied zuidelijk van Mönchen-Gladbach. De posities van Jo zullen hopelijk de volle geplande zeven maanden gevolgd kunnen worden (tot in januari). Tegen die tijd heeft ze zich hopelijk met succes kunnen vestigen.

De omzwervingen van reislustige oehoes op zoek naar geschikt leefgebied kan ze in principe ook naar locaties in Midden-Nederland brengen. Waarschijnlijk zijn ze al vele malen op inspectie geweest, maar zijn er omstandigheden die ze voorlopig tegenhouden.

Gezien de prijs van een zender en het abonnement op Argos-faciliteiten zal het nog wel even duren voor we via de satellietzenders de weg van de oehoe boven het Utrechtse kunnen registreren. Tot dan zullen we het van onze eigen waakzaamheid én voorzichtigheid moeten hebben als we hem of haar willen opmerken.